Çizgi :
Nezih
Danyal

Beşinci Masal

yağmurlu kentin güneşçisi

bilge
karasu

Altıncı yaşında, Aslı'ya

Ufarak teferek, sıskaca, kururuca bir adam duruyordu pencerenin ardında. Pencere kapalıydı; camı, su çizikleri içinde. Dışarıdan bakan, adamın yüzünü dalgalı dalgalı görürdü. Adam gözlerini kaldırmış, gökyüzüne bakıyordu. Oysa gökyüzünde görülecek bir şey yoktu.

Düpedüz yoktu. Bu ülkeye her gün, her gece, her sabah, her akşam, yağmur yağardı çünkü. Durgu durak bilmeksizin, hızlanmadan, yavaşlamadan, hele hele hiç dinmeden, tel tel, iplik iplik yağmur yağardı. Kurşun rengi şuncacık değişmeyen bir gökyüzünde bakacak ne olsun, görecek ne olsun?

Yağmur yağdığı için caddelerin asfaltları, sokakların taşları hep pırıl pırıl ışıldar, duvarlar hep tertemiz ama karanlık yüzlü olur, pencere pervazları, köşelerinden aşağı hep çizgi çizgi is bıyıkları salar, kiremit damlar hep cilâlanmış gibi dururdu. Bahçeler yemyeşil olurdu ya kendi haline kalsa, nasıl kalsındı ki yağmur, bacalardan çıkan dumanları hep bu yeşilliğin üzerine örterdi.

Bu kentte oturanlar, doğdukları günden öldükleri güne değin, gökyüzüyle denizi bir tek renkte bilirler, gökyüzünün mavi -açık olsun, koyu olsun, gene de mavi- olabileceğini, denizin de ona uyarak koyu maviden açık yeşile dek akla gelebilecek her türlü renge girip çıktığını, kırmızı, mor, sarı bile görünebileceğini, ancak, dünyayı gezmiş görmüş kişilerden öğrenirlerdi. Hele, bunların anlattığına göre başka gökyüzlerinde parıl parıl ışıyan sarı -sarımsı, akımsı, kırmızımsı- bir güneş olurmuş gündüzleri. Geceleri ay, sürü sürü, türlü türlü yıldızlar görülürmüş bu göklerde. Bu kentten çıkmayanlar ise bu güneşi de hiç görmemişlerdi, ayla yıldızları da... Gerçi, öğrenirlerdi okullarda, güneşin gün aydınlığını verdiğini. Onların günü ise, gökyüzleri gibi, denizleri gibi, kurşun rengi, daha doğrusu, kurşunumsu bozumsu bir renkti.

İnsanlar bu kentte rengi yalnız deniz teknelerinde görürlerdi. Sandallar, mavnalar, gemiler, sarı, kırmızı, yeşil, mavi, mor, akla geldik, düşünüldük her türlü renge boyanırdı yol yol, öyle salıverilirdi denize.

Yağmur durmadan yağdığı için kediler köpekler, hele hele tavuklar, hiç dışarıda dolaşmazdı. Çıkıp tüyün teleğin sırılsıklam ıslansın diye gezilir miydi hiç? Akılsız kediler, köpekler, tavuklar da vardı elbet. Onlar çıkar, ıslanır, sonra da hastalanır, yataklara düşerlerdi. Bir kazlar vardı, bu yağmurun altında gezmekten hoşlanan. Onar yirmişer, kanatları, kuyrukları birbirine değe değe dolaşırlar, yerin biraz üstünde salınan ayaklı bir buluta benzerlerdi. Bu bulutun üzerinde de uzun boyunları kavaklar gibi ırganır, gagaları, neredeyse, bu boyunlara bağlı değilmiş gibi açılır kapanırdı. Ama kaz sürüleri tek tük görülürdü; saçak altlarında, duvar diplerinde küskün küskün oturan köpekler, kediler ise pek çok...

Bu kentte, sokakta gezen herkes şemsiye kullandığı için, dışarıdayken de şemsiyeler hiç kapanmadığı için, ana caddelerde adam boyunda bir dalgalı örtü gerilmiş gibi olurdu yerle gök arasında. Bu örtü ancak otobüslerin, tramvayların, evlerin, dükkânların, iş yerlerinin kapısında, çekilir, gerilir, yutuluverirdi iki dudak, iki çene, iki silindir arasına sıkışmış gibi...

Gene bu yüzden her evde, şemsiye, pabuç kurutma gözleri, bu gözlerde biriken suları akıtacak küçük oluklar olurdu.

Daha önemlisi, gene bu yüzden, sabahları uyanan adamlar, başka kentlerde oturanlar gibi pencerelere, kapalı kepenklere, pancurlara koşup 'hava bugün nasıl acaba?' diye heyecanla, ya da sıkıntıyla, gökyüzüne bakmaz, yahut, yattığı yerde, perdelerden sızan, pencerelerden duvara vuran ışığa bakıp, kimi zaman da arabaların tekerlek seslerine kulak verip yağmur mu yağıyor, kar mı, hava kuru mu, güneşli mi, diye kestirmeğe kalkmağı akıllarının köşesinden bile geçirmezlerdi. Bu kentte yaşayanlar, havanın nasıl olsa yağmurlu olacağını bildiklerinden, ne ışığa bakarlardı ne de seslere kulak verirlerdi. Doğdukları günden bu yana, bunların hiçbiri değişmemişti ki...

Bu kentin insanları, hava konusunda ne umut bilirlerdi, ne umut kırıklığı; ne sinemadan, tiyatrodan, kahveden, konserden çıkıp şakır şakır yağan yağmurla karşılaşır, şemsiyelerini yanlarına almadıkları için saçak altlarında bekler ya da koşa koşa giderlerdi gidecekleri yere; ne de, pazar günü, hava güzel olursa, denize, maça, kıra gideriz diye düşünürlerdi. Böyle bir şey beklemezlerdi ki...

Bu kentin insanları, yağmura tutulma korkusu nedir bilmez, havanın açmasını beklemezlerdi ya, içlerinden yalnız bir tanesi onlara benzemezdi. Bu adam, pencereden gökyüzüne bakan bu adam... Bu adamın kimi kimsesi yoktu. Kentin iş kesimindeki koca koca yapıların birindeydi iş yeri; oraya gider gelir, evine kimseyi çağırmazdı. Gelmeyeceklerini bilirdi çünkü. Kendi de eşinin dostunun evine pek gitmezdi, üst üste çağrılmadıkça. Sessiz bir adamdı bu. Kimseye kötülüğü dokunmamıştı, kimseyi kırmamıştı şimdiye dek. Bir tek kusuru vardı. Eşi dostu da bu yüzden, yalnız bu yüzden tedirgin olurdu.

Bu kentten çıkıp dünyayı gezmemişti gezmesine, başka gökyüzleri görmemişti ama güneş üzerine söylenenleri dinlemiş, okumuştu. Susar susar, 'yarın sabah...' diye söze başlayacak olurdu; yanındakiler de 'ya, ya...' deyip kaçarlardı hemen yanından. Bilirlerdi çünkü arkasından ne geleceğini. Hoş, bu yüzden, adam çoğu zaman sözünü bitirmezdi bile.

'Yarın sabah, gökyüzünde, hani, güneşi görecek olsanız ne yaparsınız?' Deyip deyeceği de bu kadardı yani. Deyecek zaman bıraksalar...

Tutturmuştu işte. Güneş çıkıverecek, kendini gösteriverecek olsa, diye... Oysa, hep bildikleri şeydi. Güneşin çıkması yağmurun durması, bulutların açılması demekti; doğdukları günden bu yana bildikleri gökyüzünün değişmesi, şemsiyelerin kapanması, kurutma odalarının kullanılmaması, daha kötüsü, umutla umut kırıklığının içlerinde baş göstermesi demekti. Taşların, duvarların, kiremitlerin kuruyup parıltılarını yitirmesi, dumanların yeşilliğin üzerine inecek yerde göğe ağması demekti. Olacak şey miydi bütün bunlar?

Bu tedirgin edici takınağı, saplantısı olmasa, adamın arkadaşları, tanıdıkları, ona daha bir yakınlık gösterirlerdi ya, şimdi söyleyecek o 'yarın sabah...' sözlerini, birazdan söyleyecek, diye keyifleri kaçardı.

Adam evine gelir, yıkanır, dişini fırçalar, yatağına yatardı; kitap okurdu, cıgara içerdi. Uyuya kalırdı sonra.

Ama o alışılagelmiş bozumsu kurşun rengi, ya da kurşunsu bozumsu renk, ışık olup, odasına dolup, sabahın eriştiğini kendisine haber verince...

Kendini tutamaz, çılgınlık olduğunu bile bile, yatağından kalkar, pencereye gelir, yağmurdan çizik çizik olmuş camın ardından gökyüzüne bakar.

Dışarıdan bakan birinin dalgalı dalgalı göreceği yüzünde, merak izi bile bulamayacağı, umut izi bile sezemeyeceği yüzünde, salt gözleri canlıdır sanki adamın. Gökyüzüne bakar. Bugün belki güneş çıkmıştır diye, çıkacaktır diye. Bugün olmazsa yarını var bunun, daha öbür günü var. Ama pencerenin önüne geldiğinde, kesinlikle bildiği şu oluyor : Güneş bugün de çıkmayacak, görünmeyecektir...

Oysa, daha yatağındayken, ışığın değiştiğinin farkına varmadıkça, pencereye gittiğinde güneşi görebileceğini nasıl aklına getirir bu adam? Daha önce de söyledik. Tuhaflıkları, gariplikleri var bu kişiceğizin... Umudu yüzüne bile çıkarmadan, biraz da alıkça, gönlünde besleyip duruyor...

Bilge KARASU
Yakakent, Temmuz 1968

Türkiye'nin
Bugünkü
Görünüşü

Yazan :
HIFZI OĞUZ BEKATA
●
Bütün kitapçılarda

Dördüncü Masal

KORKUSUZ KIRPİYE ÖVGÜ

bilge karasu

Ceren'e, bir de, Paris'te, kocaman bir adam olan François Filliatre'a

"Demin sokaktan geçerken bir adam gördüm. Kaldırımın kıyısına oturmuş bir kirpinin dikenlerini törpülüyordu. Kirpi de enayi mi enayi. Manikür yapılıyormuş gibi tatlı tatlı gözlerini yumuyordu..."

Feyyaz Kayacan (Bir mektubundan)

Feyyaz'ın enayi mi enayi kirpisine sık sık rastlanır bana sorarsanız. Sözünü ettiği bu kirpinin kaldırım kıyısında dolaşıp dolaşmadığını bilemiyorum. Adam başka bir yerlerde yakalamış olabilir onu, örneğin, parkın birinde. Green Park'ta yakalamış, sonra da Picadilly'nin karşı kaldırımına geçerek yürümüş yukarıya doğru, diyelim Royal Academy'nin orada durmuş, kaldırımın kıyısına çöküp o işleri yapmıştır. Olur a... Adamı, kucağında bir kirpi, cebinden bir törpü çıkarırken getiriyorum gözümün önüne; vızır vızır geçen arabalar, bu kıyıcılığa tepesinin tası atan İngilizler, bunu Bilge'ye yazmalı diyerek kıs kıs gülen, dalganın en koyusunda bir Feyyaz...

Enayiliği o kerteye vardırmayan kirpiler de bulunur elbet. Ne var ki, yakalanıp iki diz arasına kıstırıldıktan sonra, yapacağı, yapabileceği bir şey kalmadığını anlayınca gözlerini yumup adamın çılgınlığı geçsin diye de bekleyebilir bir kirpi, beklerken, arada bir, adamın cayacak gibi olup olmadığını anlamak için gözlerini aralayabilir, acısından da, utancından da, o gözlerini yeniden yumabilir.

Benimki Londralı bir kirpi değil, Ankaralı bir kirpi. Enayi değildi, bana kalırsa, bu Ankaralı kirpi; tersine, gözü pek, atak, yiğit bir şey diye düşünmek isterim. Övgüm, bu kirpinin delice yürekliliğine...

Kirpiliğine bakmadan, şehirde yuvalandığı için yiğit; bir gece, yuvasından çıkıp dünyayı öğrenmeğe kalktığı için de delice yürekli...

Takvime bakılırsa ilkyaz erişmişti. Ama hava soğuktu daha. Gecelerin pusu hâla boğucuydu. Bacalardan linyit dumanları sokağa doğru akıyor, döküldüğü caddeler doldukça, düzeyi yükselen durgun sular gibi, Çankaya'ya doğru tırmanıyordu. Bu geniz yakan, mide bulandıran, hepimize, on onbeş yıl sonra, çeşitliliği ferahlık verecek, biribirinden antika bir takım ölümler getireceği muhakkak olan dumanı yara yara, burnumu, ağzımı, elimle, atkımla, biraz olsun korumağa çalışarak çıkıyordum eve doğru.

Yolun solunda kalan bir bahçeden, daha doğrusu, yarı bahçe yarı arsa bir topraklıktan, bir şey çıktı ansızın. Ne olduğunu kestiremedim. Durdum. O da durdu. Kedi değildi, keme değildi. Ürkütmek istemiyordum. Kaçsa kaldırımdan caddeye iner, o saatte, boş buldukları yoldan yıldırayarak geçen arabalardan birinin altında kalırdı. Ağır ağır, dura dura yaklaştım. Ben yaklaştıkça o şey büyür, kabarır gibiydi. Biraz eğildim üzerine doğru, kımıldamadı; biraz daha eğildim. Işık pek azdı, gözüm seçmekte güçlük çekiyordu. Sonunda anladım.

Bir kirpiydi bu. Nereden gelmişse gelmiş, nereden kopmuşsa kopmuş.

Yanında durdum. Kımıldamadım artık. Bir süre sonra kabarıklığı biraz indi, burnunu uzattı; arkasından, hızlı hızlı caddeye doğru ilerledi. Kaldırımın kıyısındaki elektrik direğinin dibine gelince durdu. Ben de usul usul uzaklaşmağa başladım. Üzerine gitsem, arabaların altına atacaktı kendini. İyisi mi, çekileyim dedim. Nasıl olsa, ilk geçecek arabanın korkusuyle gerisin geri bahçeye, kim bilir, belki de yuvasına döner diye düşündüm.

Ankara'da, bulvarda gezen bir kirpi, diyordum kendi kendime; gece gezmesine, gece sokağına çıkmış bir kirpi, diyor, gülüyordum içimden. Pek de küçük değildi; yavru, toy, genç olamazdı. Olgun, yaşını başını almış bir kirpi olmalıydı bu. Kim bilir, yavrularına yiyecek aramağa çıkmış, sonra yolunu şaşırmış bir kirpi... Asfaltta, bulvarda yiyecek arayacak ölçüde Ankara'nın yabancısı, dışarılıklı bir kirpi... Ya da, Can'ın anlattığı karikatürde çizili, atlasçiçeğine âşık kirpinin bir benzeri; iş kovuşturmaya geldiği Ankara'da o atlasçiçeğinin özlemine dayanamayıp sokaklara düşmüş bir kirpi...

Ne işi vardı, gerçekten, bu elgin kirpinin Ankara'nın bulvarında böyle? Hem de gece gece?

Anna Frank'ın yazdığı o güzelim masaldaki ayı yavrusu geliyordu aklıma. Bacaklardan, ayaklardan, ayakkabılardan oluşmuş bir ormanın içinde yolunu bulmağa çalışan, anasını üzeceğini bile bile, canı sıkıldığı için, dünyayı görüp tanımak istediği için, evinden kaçan ayı yavrusunu anılıyordum. Roma'daki odamın ikindi loşluğunda, aydınlık boşluğunun dibindeki çeşmenin gece gündüz kesilmeyen şarıltısından başka, öğle uykusuna yatmış İtalyanlardan birinin, ara ara, horultusunun duyulduğu bir garip sessizlik içinde okumuştum o masalı. Odamın 200 metre ötesindeki ana caddede gezer haliyle ayıcığı getiriyordum gözümün önüne. Kirpinin Ankara'nın bulvarında gezmesini yadırgamamak için masalını mı yazmak gerekiyordu?

Ama, "bu kirpinin kardeşleri varmış, annesi kardeşleriyle uğraşmaktan kendisiyle uğraşmağa vakit bulamıyormuş, kirpi de buna kızıp başını almış, sokağa çıkmış" diye düşünemiyordum ben. Benim hiç kardeşim olmadı ki...

"Babasından dayak demiş de ondan atmış kendini dışarıya" denecek gibi de değildi. Babasından dayak yemeyecek denli büyük bir kirpiydi bu.

Bilemeyecek, anlayamayacaktım. Eve gittim, soyundum, yattım. Sonra, kirpinin yerine koydum kendimi, şöyle konuşmağa başladım :

> Anam pek akıllı bir kirpiydi. "Kaçma, gitme, uzaklaşma" diye, her ana gibi, seslenirdi arkamdan yavruluğumda. Ama hemen ardından, "büyü" derdi, "o zaman istediğin gibi dolaşır, gezersin dünyayı". Öyle büyüdüm ben. Hep günü gelecek, dünyada görülecek her yeri, görülmesi gereken her şeyi, hem korkusuzca, çekince tanımadan, hem de anlayarak gezeceğim, göreceğim, diyerek. Büyüdüm ama gezmeğe vakit bile bulamadan çoluk çocuğa karıştım, üç arsa öteye taşınıp yuvaladık. Gerçi bu taşınma, bu yeni yuvaya yerleşme güç olmadı değil. Yavruları taşıyıp korumak gerekiyordu, onları aç bırakmamak gerekiyordu, komşulardan övgüsünü işittiğimiz bu yeni yerin uygun bir köşesinde kendimize bir yuva hazırlamak gerekiyordu, yolda ikide bir kediler, köpekler, kemeler çıkıyordu karşımıza, tam üç asfalt, iki toprak yol aşmamız gerekiyordu. Ev taşımanın gürültüsü, telâşı içinde, hemen o sırada çözülmesi gereken sorunlardı bunlar, dünyayı görmüyordu gözüm, böylesine, gezmek, dolaşmak denemezdi ki...
>
> Çocuklar büyüdü, yenileri doğdu, onlar büyüdü, daha yenisi doğdu. Baktım, başa çıkamayacağım. Gözleri artık hiç görmeyen anamın, gezginci kirpilerle yolladığı haberler sıklaşıyordu. Anamı görmek üzere yola çıktım geçenlerde. Evlerini buldum ya, eski arsa şimdi kocaman bir evin ufacık bahçesi olmuş. Onlar eski yuvalarında kalıyorlar ama "bahçeye doluşan kediden, köpekten, burnumuzun ucunu bile dışarı çıkarmaktan korkuyoruz" diye anlattılar acı acı. Bizim arsaya nedense dokunulmadığını anlattım. Hep imrendiler. Orayı salık veren, bu evin temeli kazılırken yakalanıp öldürülen eski komşularına dualar ettiler. Komşularının öldürülüşünü anlatırken, annemin sönmüş gözlerinden yaşlar akıyordu. "Yeseler, canım yanmaz", diyordu, "biz kirpileri hep yemek isterler, öldürürler, parçalarlar. Alışığız biz buna. Ama yemediler de. Öldürecek ne vardı sanki? Kazmalarıyle öldürdüler hem. Parçalayıp parçalayıp attılar, kazdıkları toprakların içine. Sonra o topraklar alındı gitti buradan..."
>
> Kalkıp benimle gelmeği, bu korkularından kurtulmağı, hiç değilse son günlerini rahat rahat, torunları arasında geçirmeği bir ara düşünmediler değil. Ama annem, "bu kör halimle, bu koca kirpiliğimle artık bir yerlere de gidemem", dedi, "yük olurum size yolda", dedi, vaz geçti. Ben de yanlarında üç günden çok kalamazdım. Evime dönmem gerekiyordu. Gözüm korkmuştu. Ya bizim arsada da insanlar ev yapmağa kalkarlarsa diye kaygılar girdi yüreğime. Düştüm yola... Yürüdüm...

Sonra gene kendi yerime koydum kendimi, uykuya vardım.

Ertesi gün, kirpiyi anıladım. Kim bilir nerelerde çiğnenmiş kalmıştır, dedim. Kim bilirdi gene de, bakarsın varmıştır da yuvasına. Yattıktan sonra kirpinin ağzından düzdüğüm öyküde, gerçi, zamanı iyi ayarlamamıştım...

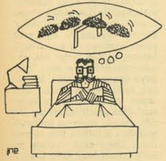

Nedense, içinden çıktığı o yarı bahçe, yarı arsa topraklığı, yuvasının bulunduğu yer diye düşünmek daha bir uygun görünüyordu bana. Böyle idiyse, kirpi yuvasına falan dönmekte değildi. Belli bir erekle çıktığı bu yolculuğun, ereği dışında bir şeyler araması... Saçmalıyordum. Bir daha o kirpiyi göremeyecektim herhalde. Öyküsü de böylece yarım kalacaktı. Caddede gezinişi, yarı- inandırıcı, yarı-kandırıcı bir masal olabilecekti ancak. Kirpi bir daha karşıma çıkmazdı ya, Ankara'nın bulvarında gece gezmesine çıkmış bir kirpi görmüş olacağım, benim de kazancım bu, dedim, bununla yetinmeli diye karar verdim.

Ama kirpiyi göreceğim varmış daha.

Dört gece sonraydı, evde oturuyorduk. Hava biraz daha ısınmıştı. Bahçeye açılan kapı aralık duruyordu. İçeriden çıkan cıgara dumanı dışarıdan gelecek linyit dumanını bastıracak denli çoktu. Yedi sekiz kişi vardık. Kitaplar, yazılar konuşuluyor, tartışılıyordu. Ansızın sokakta, elektrik fenerinin dibinde, komşulardan bir İtalyan ailesinin durup bir şeylere bakması dikkatimi çekti. Eğiliyorlar, bakıyorlar, doğrulup konuşuyorlar, gene eğiliyor, gene bakıyorlardı.

İşkillendim. Kedim dışarıdaydı. Başına bir şey mi gelmişti? Çıktım bahçeye. Yaşlı kadınla genç kadın biraz geride durup bakıyorlar, genç kadının kocası ise uzunca bir sopayla bir şeyler yapıyordu yerde. Duvarın ardında kalıyordu sopanın ucuyle yaptığı bu iş. Göremiyordum. Bekledim. "Tamam" dedi sonra genç kadın. Yaşlısı başını salladı. Adam, önemli bir iş yapmış gibi, doğrulup elini beline dayamıştı. Bakıyorlardı hâlâ. Sonra, üçü birden irkildi. Duvarın üzerine bir şey sıçradı. Orada durdu. Onlarla birlikte ben de baktım. Kirpiydi bu. Geçen akşamki kirpiydi herhalde. Dört gece arayla iki ayrı kirpinin aynı mahallede görüldüğünü tarih yazmamıştır diye karar verdim. Öyküm ancak bu kararla yazılabilirdi... Genç kadın yaşlısına "örtünüzü verin anne," diyordu. "Başka bir şey yok ki... Sarıp bağlamamız gerek." Adam kirpiyi dürtüp duruyordu sopasıyle; kabarmasını, kaçmayıp yerinde durmasını sağlıyordu; ondan sonra gene sopayla dürterek, uğraşa uğraşa, sırt üstü çevirdi onu. Öylece, kolaylıkla öldürebileceklerdi kirpiyi. Demin de yapmağa çalıştıkları buydu, besbelli. Niye öldürsünlerdi? Haykırdım : "Bırakın onu! **Per favore,** bırakın hayvanı!" Sesim çok tuhaf çıkmış olacak. Kadınlar bana baktılar, adam, ikircim içinde, sopasıyle hayvana bir daha dokundu. Genç kadın, "haydi peki, peki, bırak onu Renzo," dedi, yaşlı kadının koluna girdi, benden yana baka baka, yürümeğe başladılar. Adam da yürüdü. Adımları isteksizdi. "Yazık", dedi, "ne güzel çorbası olurdu!" Çarpıldım. Kirpi çorbası aklıma gelmemişti. Uzaklaştılar. Romaca bir sövdüm arkalarından. Duymadılar. Sevindim de. Şehir sokaklarına düşmüş bir kirpi yüzünden kötü sözler söyleşmeğe değmezdi. Bu kirpiyle dostluk kurduğumu nereden bilsinlerdi?

Duvarın üstünde, sırt üstü, debelendi önce, tehlikenin uzaklaştığını sezer sezmez. Sonra debelenmekten vaz geçti, nasıl ettiyse etti, yuvarladı kendini duvardan aşağı. Yüzükoyun düşmüş olacak ki, yıldırım gibi, ışığın altından geçip karşı kaldırıma koştu. Gözden yitti.

Kirpinin sözünü ettik biraz. Ona geçen akşam rastladığımı anlattım. Başka konulara geçtik.

Yazılacak bir kirpiydi bu. Yazılabilirdi de bundan sonra. Besbelli, dünyayı dolaşıyordu, başına türlü türlü işler geliyordu. Bir kirpinâmeye hak kazanmıştı.

Yolun ucunun çorba tenceresine dayandığını gördüğümden mi nedir, kendimi kirpinin yerine koymak istemedim o gece. Kirpinâme böyle yazılmaz, dedim, bu yargımın iki ayrı anlamı üzerinde durmadan uyudum kaldım.

Bir kaç gün sonra François'ya yazdığım mektupta kirpiyi anlattım. Parisli çocuk, ne de olsa, daha Afrika'ya da gitmemişti. Hoş, Afrika'da kirpi var mıdır, geceleri kirpiler orada da dolaşır mı bilmiyorum ama Paris'te kirpilerin bulvar arşınladığını görmedim de, işitmedim de daha. "Yazsan" diye karşılık geldi ondan.

Yazmak iyiydi, hoştu da, kirpi nasıl bulmuştu dünyayı, evine, yuvasına döndüyse neler anlatmış olacaktı, onu kestirebilmeliydim.

Düşündüm, karar verdim. Kirpi şöyle bir şeyler anlatmış olacak :

> Yola düştüğümde dayanamadım. Bir daha ne zaman bulurdum bu fırsatı? Nitekim, sonradan anladım, gezinin böylesinin tadı çıkıyor. Bir yanda, bıraktıklarının acısı var içinde; öte yanda, yanlarına dönmek gerekliğini için burula burula duyduğun kirpiler var. Hepsinin ötesinde ise, yol, enginlik, dünya... Vaktini harcamıyorsun, her anını doldurmağa bakıyorsun, bir yandan da, dolaşık yollardan da olsa, evine dönüyorsun... Neyse, fırsat diyordum... Anamla babamı bir daha göremeyeceğimi biliyordum artık. Onlarda kaldığım üç gün üç gece, korkudan uyuyamamıştım, çıkıp biraz olsun hava alamamıştım. Dışarısı dünyanın en tehlikeli yeri olmuştu. Kedilerden, köpeklerden, belki de, belki değil, muhakkak insanlardan biri, günün birinde onların farkına varacak, onları yakalayıp parçalayacak. Ya yiyecek, ya da toprakların içine atıp evden aldıracak. Bunlar olmasa bile, bu korku içinde yaşaya yaşaya, yorgun yürekleri duruverecek. Onları sağ bulamazdım, bir daha gitmeğe kalksam da...
>
> Biraz dolanmadan eve dö dönmemeğe karar verdim. Zaten, daha yola çıktığım gece, yani yuvamdan çıktığım gece arkadaki arsalara vuracağıma, öndeki caddeye çıkmıştım. Yolumu, böylelikle, bir yarım gece kadar uzatmıştım. Ay doğmadan anamın yuvasına varmam gerekirken, gün ışırken varmıştım da gözlerimden doğru yüreğime ağrılar saplanmağa başlamıştı. Anamın yuvasının yakınlarında ne büyük tehlikeler atlattığımın farkında değildim ama onlar, yürekleri ağızlarına gelerek, sevdiler beni, ağlaştılar durdular. İnsanlar vardı yolda, bir görünüp bir yiten arabalar vardı, gözlerimi kamaştırıp aklımı başımdan alan ışıklar, gürültüler vardı. Epey dolaştımdı bu caddede; sonunda, buranın bana göre olmadığını anladığım için, gene ağaçların, çalıların, çitlerin dibinden gittimdi annemlere. Ama aynı yoldan, hele aynı caddeden dönmek istemedim. Hem o büyük caddeden ürktüğüm için, hem de başka yerler görmek istediğim için. Ancak, tehlike gerçekten nerededir, kirpi bilemiyor. Olduğunu sandığın yerde başına bir şey gelmiyor da, anamın yuvası diye gittiğin yerin dolayları, kirpileri öldürmek için sıra bekleyen yaratıklarla kaynıyor. Başka sokaklardan gidecek, düşmanlarımın hepsini teker teker görüp tanıyacaktım. Saldırır, öldürürlerse, dönemezdim aranıza. Siz de artık başınızın çaresine bakardınız. Tehlikenin üstüne gidecek de değildim, tabii... Sakınacaktım. Yalnız, ölümle karşılaştığım yerde kendimi savunacak, gerekirse, çarpışacaktım.
>
> Biz kirpiler için bu dünyada yaşamak pek güç. Başkaları için çok daha kolay olsa gerek. Köpeklerin, kedilerin bundan yana bir sıkıntıları yoktur ki! Kim saldırabilir onlara? Kimden kaçamazlar ki! Neyse, gene de bilemeyiz biz kirpiler böyle şeyleri...
>
> Ne yalan söyleyeyim? Dedemin anlattığı masalların birinde "deniz" diye bir şey vardı. Su gibi bir şeymiş, karaların bittiği yerde başlarmış. Dünyanın ucuymuş. Dedem de görmemişti ya, dedesinden, dedesinin dedesinden kalma masallardan bilirmiş o da. Hani dedim, gider gider de bu dünyanın ucuna varır, denizi görür müydüm? Çılgınlıktı bu tabiî. Kimsenin görmediği şeyi ben nereden görecektim. Hem buralarda olsa, gezgincilerden işitilirdi. Çılgınlık ya, umut bu... Tabiî, öyle bir şeye rastlamadım. Rastlamaktan da vaz geçtim. Ben de torunlarıma anlatırım dedemden işittiğimi söyleyerek. Ola ki onlardan biri, onların torunlarından biri göre onu, günün birinde, oralara ulaşa. Bilinmez...
>
> Neyse, uzatmayayım. Arabalar bir görünüp bir yitiyordu dedim ya... Onlara yaklaşmaktan sakınmalı, onu anladım. Onlara karşı hiç bir şey yapılamaz. Arabaların az olduğu sokaklardan gittim. Bir duvarın dibinde üç insan beni köşeye kıstırdı. Dikenliyim ben de, bütün kirpiler gibi. Tortop oldum, dikenlerimi kabarttım. Bu insanlar çok mu iriydi ne, dikenlerimden çekinmediler. Bir sopa ile sırt üstü devirdiler beni, kaçtım, gene aynı şeyi yaptılar. Ağızları küçük onların, hem de pek yukarılarda kalıyor. Beni nasıl yiyeceklerdi, anlayamadım. Anamın anlattıkları geldi aklıma. Parçalayıp bırakırlar mıydı? Üç kişiydiler hem. Koca koca üç gövde benim neyimle doyardı? Ya yemeğe kalkarlar ama kendi aralarında kavga

ederler, ben de o sırada kaçarım dedim, ya da öldürür bırakırlar. O zaman da bu iş biter... Ama durup durup dürtüyorlardı beni. Başka bir şey yapmıyorlardı. Dikenlerim belki de bir işe yarıyor gene de, diye düşünmeğe başladım. Şaşırdım kaldım. Sonra bir takım bağrışmalar oldu. Beni sıkıştıranlar uzaklaştı. Adamın biri vardı karşımda, o bağırmıştı anlaşılan. Öbürleri korkmuş olacak ki kaçtılar. "Tamam", diye düşündüm, "bu yiyecek beni." Onlar kavga etsin diye bekliyordum, bir başkası çıkmıştı ortaya. Hem bunun ağzı bana çok daha yakındı. Sırt üstü çevirip bırakmıştı beni ötekiler. Debeleniyordum. Ölü gibi yatsam adam beni yemekten vaz geçer miydi ki? Bunlar diri mi yiyorlar, ölü mü yiyorlar, nasıl bileyim? Hem yalnız öldürüp bırakanlardansa bu da... Öbürlerini kaçırdığına göre, çok güçlü olmalıydı bu adam. Bekledim. Yüreğim ağzımda. Yerinden kımıldamadı. Ansızın atılacaktı üzerime, besbelli, hız alıyor, hazırlanıyordu. Can korkusuyle kendimi yana attım, yuvarlandım, kaçtım.

Neden sonra durdum, düşündüm. Bu adam bana hemen saldırmamıştı ya, yiyemeyeceğinden değil. O halde, kirpi sevmiyordu. Kirpi sevmediği için de öbürlerinin beni yemesini istememişti. Hani ben, öldürseler solucan yemem, size de yedirmem ya, onun gibi...

Daha sonra, çok dolaştım ama insanlardan kaçtım doğrusu. Onların hepsi kirpileri öldürmüyor, burası anlaşıldı. Kirpi sevmeyeni de var aralarında. Diyeceğim, kirpi düşmanı değiller hepsi. Ama hangisi öyle, hangisi değil, nasıl kestirilir?

Dikenliyim, yaradılışım öyle. Yanıma yaklaşıldı mı tortop olurum. Bu yanıma yaklaşanlar, ister kedi, ister köpek, ister insan olsun... Bir kez, insanlara akıl erdiremiyorum. Cırnakları gözükmüyor, yok belki de. Sonra öbürlerinden çok daha ağır kanlılar. Ama bu yüzden de ne yapacaklarını hiç mi hiç kestiremiyor, apışıp kalıyorum karşılarında. Onların başka yerlerinde bir gücü, bir savutu, ya da bir dikenleri var ama ben yerini çıkaramadım... Yanıma yaklaşılınca tortop olur, dikenlerimi kabartırım diyebiliyorum ancak; tek bildiğim, kesinlikle bildiğim, bu. Biz kirpiler böyleyiz. Böyle doğar, böyle ölürüz. Ömrümüz uzun sürerse, öğrene öğrene, dikenlerimizi kabartmakta gecikmemeği öğreniyoruz galiba. Dikenlerini kabartmadan beklemek gerektiğini, gelenin dost mu düşman mı olduğunu anlamadan dikenlerini kabartmanın eski kafalılık sayılması gerektiğini söyleyen bir komşumuz vardı burada, unutmamışsınızdır. Ben de inanmağa başlamıştım dediklerine. İşin tuhafı inanıyorum da halâ. Geçen kışın başında o canavarın dişleri arasından sarkan kanlı ölüsü, düşüncesinin yanlışlığını göstermez bana kalırsa. Dikanlerini çıkarmakta gereğinden çok gecikmiş olabilir, vaktini iyi ayarlamamış olabilir; hem canavar, zaten biliyorsunuz, tanıdığımız yaratıkların hiç birine benzemiyordu, dışarıdan gelmiş olacak, çünkü bir daha görmedik, ne onu, ne benzerini... O canavar diyordum, bildiğimiz her türlü düşmandan daha kurnaz, ya da daha yırtıcıydı belki. Hazır durmalıyız biz kirpiler, ama bu komşumuzun sözlerine de kulak vermeli, bütün dünyayı düşmanımız bellemekten vaz geçmeliyiz artık. Dostlarımız var mı, bilmiyoruz. Niye? Merak bile etmedik de ondan. Kim yaklaştıysa yanımıza... Söyledim zaten... Bu önemli soruya karşılık verecek durumda değilim şu anda. Ama bildiğim bir şey var : Korkumuzu azaltmalıyız. Azaltmak için de dolaşıp gezmeli, gerçek tehlikelerle karşılaşıp bu tehlikelerden kurtulmanın yolunu bulmalıyız. Yola çıkarken, yalnız düşmanla karşılaşacağımı düşünüyordum, dostlar da çıktı karşıma. Dostu tanımak için gerekli vakti her zaman bulabilir miyiz? Ben de biliyorum : Yok o kadar vaktimiz. Ama bir sokak boyunca gittik bir köpekle. Önce geldi kokladı, dikenlerim burnuna battı. Durdu. Başımı uzattım, baktım. Saldırmadı. Yürüdüm, yürüdü. Sonra koştu, gelmemi bekledi. Aynı şeyi bir kediyle yaptık sonra. Onunla yarım sokak boyunca gittik. Diyeceğim, ille de saldırmaları diye bir şey yok. Düşmanlara meydan okuyarak çıktığım yolda, arkadaş da bulunabileceğini öğrendim. Bütün iş, vaktin ayarlanması...

Kirpinin bu gevezeliğine canım çok sıkıldı. Söylüyordu bir seyler, kulak verilebilecek şeyler hem... Yalnız, öylesine ağzı kalabalık bir kirpi olmuştu ki... Şaşırdım. Görgüsünün arttığını düşünmek bile kirpiyi bu kadar geveze ediyorsa... Gerisini düşlemek bile istemedim. Kovdum onu uzun süre aklımdan. Sonra bu gevezeliğini biraz daha hoş görmeğe başladım. Yeni dönmüştü yoldan. Başına bir sürü şeyler gelmiş, heyecanlanmış, hiç yaşamazken ansızın dolu dolu yaşar olmuştu. Bu heyecanı yatıştıktan sonra, duygularının tortusu içinde bulduğu başka şeyler olmuş muydu? Başka birtakım düşüncelere varmış mıydı?

Gene kulak verdim kirpiliğime. Yaşlanmıştı biraz benim kirpim, dikenlerinin ucu ağarmıştı. Torunlarını almıştı karşısına, bir şeyler diyordu. Kulak verdim kirpiliğime :

> Çok değişik yerler gördüm, diyordu, değişik böcekler yedim, değişik kokular kokladım. Toprak kimi yerde yumuşak, kimi yerde sertti; bunu hep biliyoruz diyeceksiniz. Ben de yeni bir şey söylediğimi düşünmüyorum zaten. Yalnız, bunları yaşadım. Siz de yaşayın isterim... Uzatmayayım, yolculuğu burada bırakmağı düşündüm, en kestirme yollardan dönmeğe karar verdim. Buraya geldim. Anneniz, senin baban, senin de ağabeyin, küçücüktüler o zamanlar... Korkunun ne olduğunu öğrenmiştim artık. Neden korkulacağını da az çok kestirebilecek duruma gelmiştim. Bundan ötürü, bir çeşit korkusuzluk duyuyordum artık içimde. Ondan sonra bir yerlere gitmedim. Gitmeyeceğim de bundan böyle. Bu arsada, bu arsanın çevresinde dolanıp ölümü bekleyeceğim. Beni arayan olursa, ister dost, ister düşman gelsin, bu arsada, bu topraklarda arasın beni. Burası benim yurdum, burada çarpışır, burada el sıkışırız. Burada daha az yalnızım, burasını daha iyi biliyorum, herhalde...

Kirpi böyle söylemiş olacak.

Bilge KARASU
Ankara, Eylül 1968/1969

UĞURLU MAĞAZA
TURHAN DÖKMECİ
(dost : 25)